

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΝΕΟΤΗΤΟΣ

ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΟ ΒΟΗΘΗΜΑ
ΓΙΑ ΠΑΙΔΙΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΠΙΣΤΕΥΩ ή προσδοκία

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΤΣΟΥΚΑΤΟΥ-ΚΟΡΩΝΑΙΟΥ

ΣΤΕΛΛΑ ΠΛΑΤΑΡΑ

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΚΑΙ Η ΠΤΩΣΗ

Α. ΒΑΣΙΚΟΣ ΔΟΓΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ

(Αυτό που κυρίως προσπαθούμε να μείνει στα παιδιά ως στοιχείο κατήχησης)

Να συνειδητοποιήσουν τα παιδιά πως ο άνθρωπος πλάστηκε από το Θεό ως εικόνα Του και με την πτώση του έχασε τον Παράδεισο.

Β. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΑΓΡΑΜΜΑ

(Μια σύντομη απεικόνιση του μαθήματος για πιο εύκολη δική μας απομνημόνευση)

- 6η μέρα της δημιουργίας, ο Αδάμ πλάθεται από χώμα.
- Πνοή ζωής του Θεού, κυριαρχία στην κτίση.
- Ονομασία ζώων.
- Δέντρο Ζωής- Δέντρο Γνώσης καλού και κακού.
- Δημιουργία γυναίκας.
- Ζωή στον Παράδεισο, φθόνος του διαβόλου.
- Συνομιλία με το φίδι, εξαπάτηση και συγκατάθεση της Εύας.
- Αμαρτία Αδάμ, ντροπή.
- Αναζήτηση από το Θεό, αλληλοκατηγορίες των πρωτοπλάστων.
- Ξπλή καταδικαστική απόφαση:
 - ▶ φίδι- κατάρα (προφητεία για το Χριστό)
 - ▶ Εύα- πόνος και λύπη
 - ▶ Αδάμ- κόπος και θάνατος
- Δερμάτινοι χιτώνες- Έξοδος απ' τον Παράδεισο
- Χερουβίμ- ρομφαία
- Ονομασία Εύας: Ζωή

Γ. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΔΙΗΓΗΣΗ

(Μια ιδέα για τον τρόπο αφήγησης)

Ισως αναρωτιόμαστε πώς ο πιστός δούλος του Θεού Μωυσής οδήγησε με τόση υπομονή το δύσκολο και ανυπάκουο λαό του Ισραήλ προς τη Γη της Επαγγελίας. Κάθε φορά που αντιμετώπιζε την αγνωμοσύνη και την απιστία τους ο νους του σίγουρα θα έβρισκε παρηγοριά στο όραμα της 6ης και πιο σημαντικής ημέρας της Δημιουργίας. Τότε που ο Τριαδικός Θεός πρόσφερε την ύπαρξη στο τελειότερο πλάσμα Του, τον άνθρωπο, μα πήρε σαν απάντηση την αχαριστία.

Πλασμένος από χώμα ο Αδάμ δέχτηκε στο πρόσωπό του την πνοή του Θεού και πήρε ζωή. Είδε τα πάντα στον όμορφο Παράδεισο ν' αναγνωρίζουν σ' αυτόν την εικόνα του Δημιουργού τους, γεμάτη χαρίσματα, και να τον υπηρετούν. Τα ζώα ήμερα στάθηκαν μπροστά του περιμένοντας να τα καλέσει με τα ονόματα που ο ίδιος διάλεξε. Όλα τα φυτά ποτισμένα απ' τον ποταμό της Εδέμ του πρόσφεραν κάθε καρπό με πιο σπουδαίο, στο κέντρο, το δέντρο της Ζωής που του χάριζε την αθανασία. Η μοναξιά του πήρε τέλος όταν ο Πανάγαθος Θεός τον κοίμισε κι απ' την πλευρά του έπλασε μια πολύτιμη σύντροφο και βοηθό. Οι δυο τους, ισότιμοι κι αγαπημένοι σαν την Αγία Τριάδα που τους δημιούργησε, θα εργά-

ζονταν ελεύθερα και δίχως κόπο, φυλάσσοντας την ειρήνη του Παραδείσου. Και για να προστατέψει την ελευθερία τους ο Θεός, τους δίνει την εντολή της πρώτης νηστείας: «Αυξηθείτε και γεμίστε τη γη, γιατί σ' αυτήν είναι όλα δικά σας. Μόνο απ' το δέντρο της Γνώσης του καλού και του κακού μη φάτε, γιατί έτοιμοι δεν είστε και θα σας σκλαβώσει ο θάνατος.»

Τα δύο αδελφωμένα πλάσματα του Θεού δεν ντρέπονταν που δεν φορούσαν ρούχα, γιατί ήταν ντυμένα με τη Θεία Χάρη, που τότε φαινόταν και στα μάτια του σώματος και της ψυχής. Ο Δημιουργός καιρόταν με την παρουσία τους, γιατί πολύ τους αγαπούσε, καθώς κι εκείνοι όταν Του μιλούσαν μέσα στον Παράδεισο. Μα ο εγωιστής διάβολος ζήλεψε το ζευγάρι και με τη μορφή του πιο έξυπνου ζώου, του φιδιού, πλησίασε τη γυναίκα συκοφαντώντας το Θεό. Είπε πως άδικα τους συμβούλεψε να αποφύγουν το απαγορευμένο δέντρο και τους καρπούς του, γιατί τάχα φοβόταν πως θα γίνουν θεοί σαν κι Αυτόν. Τι τρομερό ψέμα! Ο Κύριος που έδωσε στον άνθρωπο όλα Του τα χαρίσματα για να τα καλλιεργήσει και να Του μοιάσει, να παρουσιάζεται άδικος και φοβησιάρης!

Πώς η γυναίκα εξαπατήθηκε και συζήτησε με το φίδι; Πώς μπόρεσε να το πιστέψει, να επιθυμήσει τον καρπό και να τον φάει; Πώς έπειτα ο Αδάμ δέχτηκε την άσχημη συμβουλή της τρώγοντας κι ο ίδιος; Πώς έβαλαν το θέλημά τους πάνω απ' το θέλημα του Θεού κι αμάρτησαν; Και πώς, όταν ο Παντογνώστης Κύριος τους αναζήτησε δίνοντας τους μια ευκαιρία να μετανιώσουν, εκείνοι κρύφτηκαν ντροπιασμένοι; Τα φύλλα που έραψαν δεν σκέπαζαν τη γύμνια τους γιατί το ρούχο της Θείας Χάρης είχε καθεί. Ο εγωισμός σκλάβωσε την ψυχή τους και η αγάπη τους ράγισε. Ο Αδάμ κατηγορήσε τη γυναίκα του στο Θεό και εκείνη έριξε το φταίξιμο στο φίδι. Καμιά θαρραλέα συγγνώμη δεν ακούστηκε.

Γιατρός φιλάνθρωπος ο Δημιουργός δεν υπολόγισε την προσβολή και την αχαριστία του πλάσματός του αλλά έβαλε αμέσως μπρος το σχέδιο για τη θεραπεία του. Καταράστηκε το φίδι να σέρνεται στη γη για να θυμίζει σ' όλη τη δημιουργία, που τώρα πια θα επαναστατούσε απέναντι στον άνθρωπο, ποιος τον είχε παρασύρει. Μέσα απ' το φίδι άκουσε κι ο διάβολος πως κάποτε το κεφάλι του θα συντριβεί απ' τον απόγονο της γυναίκας, το Χριστό μας. Μόνο ένα «τίμιππημα στη φτέρνα» θα του κατάφερνε αυτός ο πονηρός με το Σταυρό και το θάνατο. Η γυναίκα έμαθε πως θα πονά πολύ γεννώντας τα παιδιά της και θα λυπάται τώρα που ο Αδάμ έχασε την εμπιστοσύνη του σ' αυτήν και θα την εξουσιάζει. Αλλά κι εκείνος θα κουράζεται δουλεύοντας για το ψωμί του μια κι η γη δε θα τον αναγνωρίζει για κύριο της και θα τον κλείσει μέσα της μόλις πεθάνει.

Ντυμένοι με τους δερμάτινους χιτώνες, που ο Θεός με στοργή τους ετοίμασε, θα κατοικούν απέναντι απ' τον Παράδεισο και θα θυμούνται την πώση τους νοσταλγώντας την ομορφιά του. Τα Χερουβίμ δε θα τους αφήνουν να πλησιάσουν το δέντρο της Ζωής που χάριζε αθανασία, γιατί μόνο με το θάνατο θα ξεκουραστούν από την αμαρτία και τα βάσανα της. Μα να: ο Αδάμ ονομάζει τη γυναίκα του Εύα, δηλαδή Ζωή, πιστεύοντας πως απ' αυτήν θα γεννηθεί ξανά η ελπίδα.

Δ. ΣΥΝΘΗΜΑ

(Μια σύντομη πρόταση που θα μπορούσαμε να δίνουμε στα παιδιά σε τετραδιάκι κλπ)

Ο Αδάμ και η Εύα ζούσαν αγαπημένοι μεταξύ τους και με το Θεό στο Παράδεισο ώσπου πίστεψαν το διάβολο και αμάρτησαν. Έτσι μπήκε στη ζωή του ανθρώπου ο θάνατος.

Ε. ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

(Παράπλευρες γνώσεις που θα μπορούσαν να κερδίσουν τα παιδιά αν καλύψουμε το βασικό μας στόχο και γίνει συζήτηση)

- Ο Αδάμ (σημασία: γήινος) πλάστηκε με συνεργασία της Αγίας Τριάδος και σ' αυτόν συνυπήρχαν ο άντρας και η γυναίκα. Με την δημιουργία του από χώμα εξηγείται πολύ ωραία και η επιστημονική διαπίστωση πως ο οργανισμός μας αποτελείται από όλα τα φυσικά στοιχεία που βρίσκουμε στο έδαφος (μέταλλα, νερό κλπ).

- Πλάστηκε κατ' εικόνα (με όλα τα χαρίσματα: π.χ. αγάπη, ελευθερία, κυριαρχία επί της φύσης) του Τριαδικού Θεού (στην ψυχή και στο σώμα, το οποίο καταλάβαμε μόνο με την ενανθρώπιση του Χριστού μας). Γι' αυτό η φύση τον υπάκουε ως κύριό της. (Περισσότερα για το κατ' εικόνα και καθ' ομοίωση την Κυριακή της Ορθοδοξίας στο μάθημα με τη ζωή της Ρουθ).
- Η Εύα πλάστηκε απ' την πλευρά του (ούτε από τα πόδια ούτε από το κεφάλι του, ώστε ούτε να εξουσιάζεται απ' αυτόν ούτε να τον εξουσιάζει) ως ισότιμη βοηθός (αγάπη ζεύγους → αγάπη Τριαδικού Θεού). Ο Θεός κοιμίζει τον Αδάμ όταν την δημιουργεί, για να παραμένει ένα μυστήριο για τον καθένα η δημιουργία του άλλου.
- Η εργασία στον Παράδεισο ήταν πνευματική και σωματική χωρίς κόπο (εσωτερική εγρήγορση και φροντίδα της δημιουργίας).
- Το δέντρο της Ζωής προτυπώνει το Χριστό μας (τη Θεία Κοινωνία του Σώματος και Αίματός Του) που φυτεύτηκε ξανά για μας μέσα στην Εκκλησία. Άρα και για τις ψυχές των κεκοιμημένων και για μας έχει ανοίξει ξανά ο πνευματικός Παράδεισος, μια και ο Χριστός μας αγίασε με το πέρασμά Του και το θάνατο.
- Ο διάβολος πλησίασε την Εύα, επειδή γνώριζε την αγάπη που της έτρεφε ο Αδάμ.
- Το λάθος της Εύας ήταν που συνομίλησε με το διάβολο (συνομιλία με τον πειρασμό, παρόλο που έχουμε στοιχεία για το ψεύδος του) και δεν έτρεξε στον Αδάμ και το Θεό για συμβουλή (εγωισμός και απιστία).
- Η εντολή της νηστείας διαφυλάσσει την ελευθερία μας και μας παιδαγωγεί στην αγάπη.
- Υπάρχουν δύο θάνατοι: ο πνευματικός (αυτός έφερε την ντροπή και την αποξένωση των ανθρώπων μεταξύ τους και με το Θεό) και κατόπιν ο σωματικός (που ήρθε πολλά χρόνια αργότερα).
- Ο Θεός έδωσε ευκαιρία στον άνθρωπο να μετανοήσει και μόνο αφού ο Αδάμ και η Εύα απέτυχαν στην αναγνώριση της ευθύνης τους, άφησε να υποστούν τις συνέπειες της αμαρτίας.
- Μόνο το φίδι άκουσε κατάρα (δηλαδή, ο αμετανόητος διάβολος μέσα από αυτό), ενώ ο άνθρωπος άκουσε τις συνέπειες του λάθους του μαζί με την ελπίδα της γέννησης του Σωτήρα (Πρωτευαγγέλιο).

ΣΤ. ΠΙΘΑΝΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

(Δυσκολίες που συναντήσαμε στο παρελθόν και ιδέες αντιμετώπισης)

- Τα παιδιά δεν καταλαβαίνουν εύκολα το σεβασμό που έχει ο Θεός στην ελευθερία μας (με ερωτήσεις του τύπου: Γιατί ο Θεός έφτιαξε τον άνθρωπο, αφού ήξερε ότι θα αμαρτήσει; Γιατί έβαλε αυτή τη δοκιμασία με το δέντρο της Γνώσης; Γιατί άφησε το φίδι να τους ξεγελάσει; Γιατί δεν τους άφηνε μέσα στον Παράδεισο μέχρι να μετανιώσουν; κλπ). Αξιοθαύμαστη παρουσιάζεται η αγάπη του Θεού που δίνει όλα Του τα χαρίσματα σ' ένα πλάσμα που θα Τον προδώσει, καθώς και το υπερφυσικό σχέδιο που ετοίμασε, για να μας λυτρώσει από το διάβολο στον οποίο υποταχθήκαμε. Οι απαντήσεις μας θα πρέπει να βασίζονται στην ακλόνητη πίστη μας πως χωρίς ελευθερία δεν υπάρχει αληθινή αγάπη και σχέση (τα παιδιά καταλαβαίνουν πως δεν μπορείς με το ζόρι ν' αγαπήσεις κάποιον) και πως η έξοδος από τον Παράδεισο και ο θάνατος είναι φυσικά αποτελέσματα του εγωισμού μας, μα ο Θεός τα μετέτρεψε σε θεραπευτική οδό προς τη μετάνοια. Αν ο Αδάμ και η Εύα έμεναν αθάνατοι στον Παράδεισο απολαμβάνοντας τα πάντα μετά από την εγωιστική τους συμπεριφορά όταν ο Θεός τους αναζήτησε, θα μετανοούσαν ποτέ ή θα χειρότερευαν διαρκώς; (Οι προσωπικές εμπειρίες των παιδιών βοηθούν, αν οι ενήλικες τους φέρονται με αγάπη, θέτοντας όμως όρια για το καλό τους.)
- Η σχέση των δύο φύλων διαταράχθηκε, γιατί η Εύα εκμεταλλεύτηκε την επιρροή που είχε στον Αδάμ, οπότε ακούει τη θεραπευτική οδό της υποταγής της. Αυτή την κατάσταση γιάτρεψε η Παναγία μας με την τέλεια υπακοή της στο θέλημα του Θεού, ξαναφέροντας τη γυναίκα στην ισότιμη σχέση της με τον άνδρα και γεννώντας χωρίς ωδίνες. Τον κόπο και την έλλειψη κυριαρχίας στη φύση θεράπευσε ο Νέος Αδάμ, ο Χριστός μας, με την εκούσια άρση του Σταυρού, τη νίκη του θανάτου και την αγαπνητική κυριαρχία στη φύση (θαύματα).
- Τα παιδιά ρωτούν πολλές φορές πώς προήλθαν όλοι οι άνθρωποι μόνο από τον Αδάμ και την Εύα (δηλαδή πώς τα παιδιά τους παντρεύονταν μεταξύ τους, εφόσον δεν υπήρχαν άλλες οικογένειες). Εξηγούμε πως άλλο ήταν το σχέδιο του Θεού πριν την πτώση του ανθρώπου και αλλιώς ήρθαν τα πράγματα όταν βγήκαμε από τον Παράδεισο. Έτσι επέτρεψε ο Θεός να παντρευτούν μεταξύ τους και αδέρφια και ξαδέρφια για να μην χαθεί το ανθρώπινο γένος και η ελπίδα για σωτηρία.
- Το δέντρο της Γνώσης του καλού και του κακού καλείται έτσι στην Αγία Γραφή λόγω του αποτελέσματός του στη ζωή του ανθρώπου. Η απαγόρευση βρώσης από αυτό δε σημαίνει σε καμία περίπτωση πως ο

Θεός δεν επιθυμούσε τη γνώση του ανθρώπου, αντίθετα ήθελε να τον δυναμώσει πνευματικά μέσω της άσκησης (νηστεία), ώστε να κατακτήσει την αληθινή Γνώση της καρδιάς, χάρισμα του Θεού (καρδιο-γνώστης), χωρίς να υποδουλωθεί στην αμαρτία και το διάβολο.

- Συχνή ερώτηση, επίσης, των παιδιών είναι αυτή του τύπου «Τι φταίμε εμείς για την αμαρτία των Πρωτοπλάστων;». Θα πρέπει να θυμίζουμε στα παιδιά: α) πως η ανθρώπινη φύση μας είναι ενιαία και απ' τη στιγμή που οι προπάτορές μας αμάρτησαν, μαζί με τη ζωή μας κληροδότησαν και την πεσμένη ανθρώπινη φύση β) ότι φαινόμαστε και εμείς «άξιοι» συνεχιστές αυτής της πτώσης, μια κι επαναλαμβάνουμε συνεχώς την αμαρτία του εγωισμού, και μάλιστα ενώ έχουμε τη χάρη των μυστηρίων για να νικήσουμε τα πάθη. Αντίθετα δε φαίνεται να έχουμε τη μετάνοια των Πρωτοπλάστων που έζησαν έκτοτε έξω από τον Παράδεισο μια αγωνιστική ζωή, γι' αυτό και εικονίζονται να ανασπκωνονται πρώτοι από το Χριστό μας στην εικόνα της Αναστάσεως (τους εορτάζουμε την Κυριακή των Προπατόρων πριν τα Χριστούγεννα) γ) αν αναρωτιόμαστε γιατί υποφέρουμε όλοι από τα αποτελέσματα της πτώσης των Πρωτοπλάστων, γιατί δεν αναρωτιόμαστε γιατί σωζόμαστε επίσης όλοι από το Σταυρό και την Ανάσταση του Κυρίου;

Ζ. ΠΗΓΕΣ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ

(Απαραίτητα αγιογραφικά χωρία και βοηθητικά ερμηνευτικά έργα)

- ▶ Γένεσις (1, 26-30) και (2, 4- 3,24).
- ▶ Γένεσις, Μελέτη Παλαιάς Διαθήκης, υπό Ιερεμίου Φούντα, Ιερά Μητρόπολις Πειραιώς 1985.
- ▶ Γένεσις 1Α, Ερμηνεία Παλαιάς Διαθήκης, υπό Ιερεμίου Φούντα, Ιανουάριος 1986, Πειραιεύς.
- ▶ Θηρία στον Κήπο των Αγίων, Αικατερίνης Χιόνη, ΑΘΗΝΑ 2008.

Η. ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΣ ΥΜΝΟΣ

Ζωοδότῃν τεκοῦσα, ἐλυτρώσω Παρθένε, τὸν Ἀδὰμ ἁμαρτίας, χαρμονὴν δὲ τῇ Εὐα, ἀντὶ λύπης παρέσχες, ρεύσαντα ζωῆς, ἴθυνε πρὸς ταύτην δέ, ὁ ἐκ σοῦ σαρκωθείς Θεὸς καὶ ἄνθρωπος.

Θ. ΤΡΑΓΟΥΔΙ

ΡΙΞΕ ΤΙΣ ΓΕΦΥΡΕΣ

Τ' ατομισμού σου γκρέμισε τα κάστρα
και της αγάπης φτιάξε το βωμό.
Μέσα στο πέλαγος μην είσ' ένα νησάκι
άσημο, μόνο, τιποτένιο, φθονερό.

Ρίξε τις γέφυρες παντού να γεφυρώσεις
κάθε απόσταση που είναι μακρινή.
Κάνε τον πόνο και τη θλίψη τ' αδελφού σου,
μέρα τη μέρα να μικραίνει, να μη ζει. (2)

Γκρέμισε του Εγώ τα κρύα παλάτια
κι ανύψωσε τον κόσμο του Εμείς!
Δώσε χαρά πολλή απ' τη χαρά σου,
να ζήσουμε όλοι τ' όνειρο μαζί.

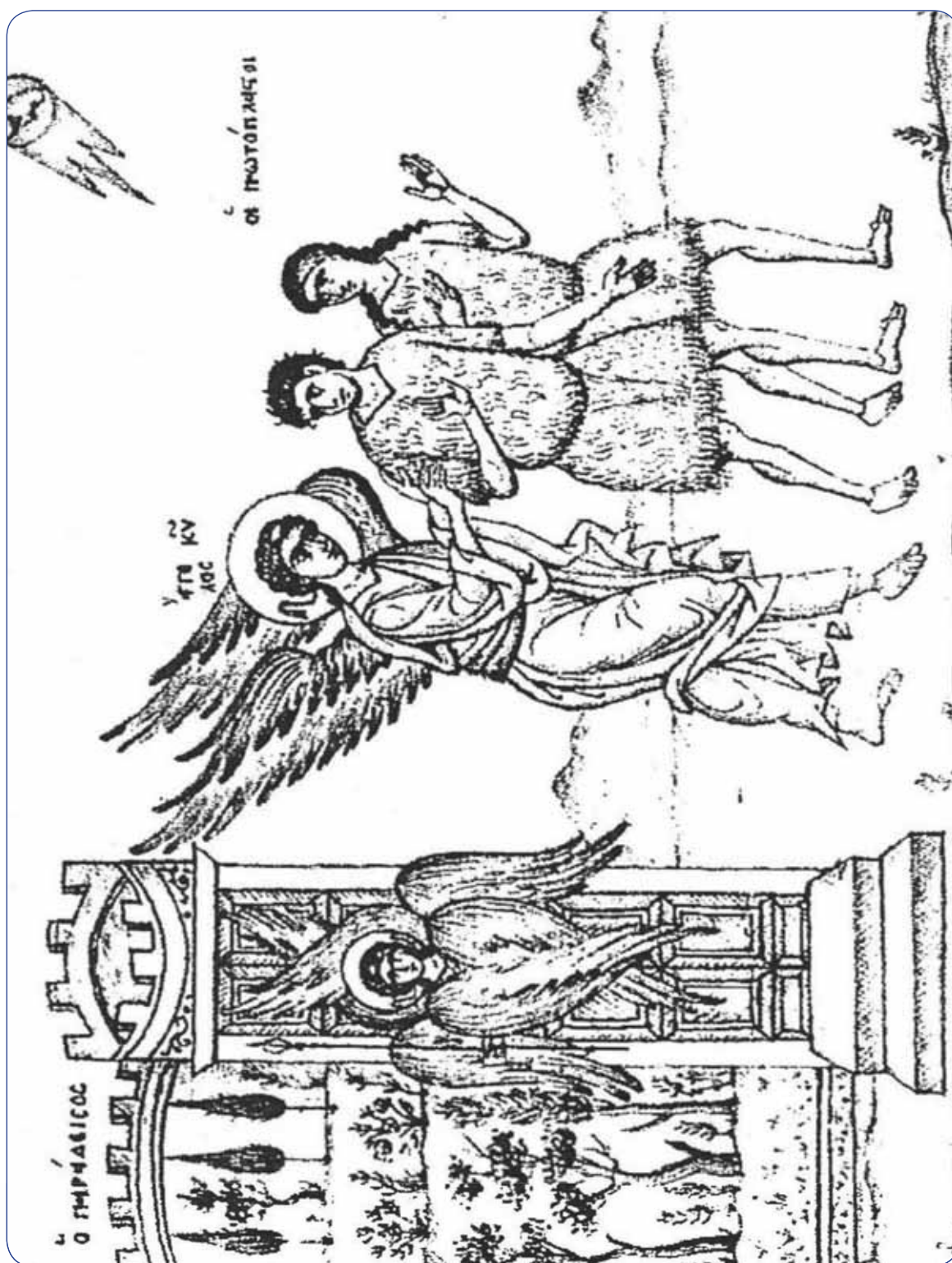
Ρίξε τις γέφυρες παντού να γεφυρώσεις
κάθε απόσταση που είναι μακρινή.
Κάνε τον πόνο και τη θλίψη τ' αδελφού σου,
μέρα τη μέρα να μικραίνει, να μη ζει. (2)

Ι. ΠΑΙΧΝΙΔΙ

ΠΥΡΓΟΣ ΜΕ ΤΟ ΑΛΕΥΡΙ

Γεμίζουμε ένα ποτήρι με αλεύρι και το αδειάζουμε προσεκτικά πάνω σε μια εφημερίδα στο τραπέζι με τέτοιο τρόπο, ώστε να σχηματιστεί ένας σωρός. Χωρίζουμε τα παιδιά σε 2 ομάδες. Ένας παίκτης εναλλάξ από κάθε ομάδα αφαιρεί με ένα μαχαίρι λίγο αλεύρι από τον σωρό, προσπαθώντας να το κάνει με προσοχή χωρίς να διαλυθεί ο «πύργος». Η ομάδα που θα ρίξει πρώτη τον πύργο χάνει.

ΙΑ. ΖΩΓΡΑΦΙΚΗ

ΙΒ. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ

2

Συμπληρώστε τις λέξεις που ταιριάζουν:

Θεός	→	α_ _ _ _
Παράδεισος	→	δ_ _ _ _ ζ_ _ _
Αδάμ	→	χ_ _ _
φίδι	→	δ_ _ _ _ _ _
εγωισμός	→	α_ _ _ _ _

Ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο την έ_ _ _ ημέρα. Είπε στον Αδάμ και την Ε_ _ να μην φάνε από τον κ_ _ _ _ του δέντρου της γ_ _ _ _ _ του Κ_ _ _ _ και του Κ_ _ _ _ . Εκείνοι όμως έφαγαν και δεν υπάκουσαν στην εντολή της ν_ _ _ _ _ _ .

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ!